

Mis on vaimsus? Traditsioonilise seisukoha järgi on see väljaspool mateeriat eksisteeriv inimolendi või inimelu mõõde (sfäär). Inimene ei mahu enda nahka, ta ise on midagi rohkemat kui vaid liha ja luud, mõistus ja tunded, rohkemat kui teooriad ühiskonna ja inimese kohta, rohkem kui moed, käitumise ja mõtlemise kaanonid. Inimene on midagi rohkemat enda definitsioonist, mis kõlab, et ta on ratsionaalne loom. Inimene pole ka lihtsalt bioloogiline mehhanism.

Teine sõna „vaimsus“ kasutamise viis viitab teatud usukoolkonnale: näiteks õigeusu spiritualiteet, või see, mis tihti on seotud ühe katoliku kiriku orduga, vaimse perekonnaga, ehk ordu traditsiooniga. On olemas benediktiini munkade vaimsus nende kuulsa deviisiga “Ora et labora!”, mis tähendab “Palveta ja tööta!”, jesuiidi oma – püha Loyola Ignatsiuse vaimsusega, kes ärgitas rohkema Jumala kiituse jaoks tegema kõike, mis vähegi võimalik. On olemas püha Frantsiskuse vaesed vennad, kes endid nimetavad vähemateks vendadeks. On ka dominikaanid oma vaimsusega, mille kohta isegi dominiiklased ei oska midagi selgesti öelda, mittedominikaanidest rääkimata.

Mis on siis oluline ja iseloomulik, on see, et need ordude vaimsused, arvesse võttes nende vahel olevaid erinevusi ja eripärasusi, mahuvad kõik hästi ühise kristlase vaimsuse raamidesse.

Mõnikord räägitakse ka niinimetatud tänapäeva ehk meie kaasaegsest vaimsusest, mis on midagi sarnast sellele, mida kutsutakse kaasaegse kultuuri mentaliteediks. Väga tihti juhtub nii, et see mentaliteet, ehk maine vaimsus, on vastuolus selle pakkumisega, mida endaga toovad kaasa traditsioonilised religioonid ja kirikud. Praegune kultuur otsib seepärast alternatiive traditsioonilistele väärtustele, kuid siiski püüdleb täiuslikuma ja sügavama inimelu mõtte poole.

Ühest küljest ei saa tänapäeva inimene mahtuda materialistlikku ja tarbijalikku maailma, aga teisest küljest ei saa ta samuti mahtuda kindlaksmääratud ja stabiliseeritud religioossetesse traditsioonidesse. Seepärast sarnaneb tänapäeva inimese vaimsus kotiga, millesse visatakse kõike: midagi okultismist, maagiast, psühholoogiast, esoteerilisi elemente, ja lõpuks ka osa ka omast religioonist.

Kui nüüd tahame rääkida dominiiklaste vaimsusest, siis on vaja arvesse võtta just nende muude vaimsuste tausta. Dominiiklaste ordu tekkis ajal, mil Euroopas valitsev vaimne ühiskond oli väga sarnane praegusele. Aegade perspektiivist näeme,

et just selline, mitte teistsugune ordu, sai täpseks vastuseks tolele kirikule ja maailmale ning samuti raviks ühiskonna valulikele nähtustele. Näeme aga ka midagi olulisemat, nimelt seda, et see vastus ei tulnud mitte niivõrd ordu poolt, vaid Jumala poolt ordu kaudu rakendatuna.

Kui me nüüd küsime, milline on ja peaks olema dominiiklaste vaimsus, peaksime nägema tausta. See on väga tähtis sellepärast, et kui küsime, milline on ordu vaimsus, peitub vastus selles, mis eesmärgil see välja kujunes. Sest kui inimese peamine ja viimne eesmärk on, et ta elaks ülirohkesti, siis inimese vaimsuse eesmärk pole olemine, vaid teatud ülesande täideviimine. Seepärast võiks väita, et mingi ordu sügavam olemise mõte on tema ülesanne, ja kui see ülesanne on täidetud, siis võib ordu kehtetuks muutuda.

Teine asi on see, et tavaliselt kutsub Jumal mingi ordu täitma ülesannet või ülesandeid, mis kehtivad nii kaua, kui kaua kehtib maailm ise. Seega on lootust, et meie ei ole veel praegu kehtetuks muutunud, ja meist on endiselt kasu.

Meil on plaanis pidada kuni jõuludeni loengusari dominiiklaste ordu vaimsuse sammastest. Täna ma tahaksin üldise sissejuhatusena iseloomustada dominiiklaste vaimsust selle eripärade järgi. Eripärade loend ei ole täielik, aga ta annab võimaluse dominiiklaste vaimsust näha nii, nagu näeme kellegi nägu, ilma et me sellest inimesest kohe aru saaksime, kes ta on, ja miks ta on selline, nagu ta on.

Nii, dominiiklaste vaimsus on:

- 1) - universaalne ja lai. See tähendab, et dominiiklaste vaimsuses pole midagi, mis oleks spetsiifiliselt dominiiklastele kuuluv. Nii on hea dominiiklane hea kristlane, mitte – „eriti hea kristlane“. Dominikaani vaimsus ei pretendeeri rohkemale. Nii, et hea kristlane, kui see juhuslikult on dominiiklane – on väga hea dominiiklane.
- 2) sellest hoolimata, et dominiiklaste vaimsus on universaalne ja lai, on see ikkagi äratuntav kui just dominiiklase pärane. Ja see on imetusväärne asi ja vist ime ise.
- 3) – helge, avatud, osavõtlik, heasüdamlik, rõõmus. See tähendab vähemalt seda, loodetavasti, et see pole oma välimusega eemaletõukav, ja nõudmiste poolt hirmuäratav. Ka selles mõttes, et on see väga avatud sellele, mis on inimlik ja mõistlik. On iseloomulik, et meie Ordu reeglid ei kohusta patu all. Samuti pole ette määratud meie ülesandete täitmise viis, vaid valik jäetakse iga venna otsustada. See tähendab, et dominiiklaste vaimsus on helge, ning seda võib paremini mõista siis,

kui võetakse arvesse manihheismi hereesiat, mille vaimsus oli küll kõitev aga samas väga raskemeelne ja sünge, ning seepärast ebainimlik.

4) – mõistlik. Selles mõttes, et vähe vastandatakse mõistust ja usku. See vaimsus on väga optimistlik mõistuse kasutamise suhtes teoloogilises otsingutes. Tüüpiline on veendumus, et mõistus - üleloomulikkust (jumalikkust) ei ähvarda. See, et vaimsus on avatud mõistusele, et tähenda seda, et dominiiklased pooldaksid arvamust, et mõistusel poleks piiri. Mitte sugugi! Dominiiklased usuvad pigem mõistust, mis on ise suuteline oma piiridega arvestama ja need iseendale teadvustama.

5) – julge. Julgus on seotud sellega, et vaimsus on tõe teenimiseks ja vennad on tõe teenijad. Aga ka selles mõttes, et püha Dominikus andis eeskuju, kuidas jumaliku Ettenägevusega koos töötada. Kui tema ümber kogunes väike esimeste vendade rühm, ta otsustas neid kõiki laiali saata, selgitades, et seemned, kui neid ära külvata, annavad palju vilja, aga kui neid jäetakse kuuri, siis nad varsti lagunevad.

6) – dominiiklased on suhteliselt vähe vagaduse võrdkujud. See tähendab, et dominiiklased tavatsevad olla niimoodi vagad, et teised seda tihtilugu nimetavad lausa jumalakartmatuks või jumalavallatuks. Seda on aga vaja aga täpselt mõista. Dominiiklaste vaimsus on vähesel määral seotud vagaduse vormidega, sest vendadel on umbusaldus selle suhtes, mida võib nimetada „viisi välimuseks“. Sest iga viisiga on lugu selline, et see koosneb sisemise sisust ja välise vormist ning see, mis on olulisem, on sisu ega mitte viis. Aga viisid võõranduvad abiülesannete täitja rollist ja kipuvad tihti mängima teist, nimelt, sisu tähenduse hankija rolli. Aga seda pole vaja! Vendadel tekib sellist viiside türannia ähvardust nähes umbusaldus vagaduse välimuse suhtes. Jättes kõrvale viisi ja rõhutades sisu loodavad dominiiklased, et sisu ise aitab leida uusi ja värskeid jumalakartuse viise.

7) – nõökav. See tuleb enamasti välja vendade keskel. Me usume ja loodame, et see eripära tähendab, et vennad ei karda üksteist.

8) – ühiskondlik, vennaskondlik. See, et oleme jutlustajate Ordu, tähendab enne kõike seda, et jutlustab Ordu, et vennad jutlustavad alati koos. Sellepärast oligi Ordu esimene nimetus: “Püha Jutlustamine”. Kogu vennaskond jutlustab koos isegi siis, kui teatud ajal kõneleb üks vend, aga teine peseb nõusid. See teine jutlustab samuti – valamu kohal.

9) - kaastundlik. Kõik, mida dominiiklane teeb peab lähtuma kaasatundmisest. Ja see

häda, milles ta inimestele alati kaasa tunneb, on teadmatus Jumala suhtes.

10) – demokraatlikkus. Valimise süsteem on läbinisti demokraatlik.

11) – avatud naistele. Mis mõttes? Jäägu see saladuseks.